

Uit de Natuurbescherming

WAT KUNNEN WIJ DOEN VOOR DE NATUURBESCHERMING?

Deze vraag wordt dikwijls gesteld. Het is verheugend, dat in de gelederen van de K.N.N.V. de wens leeft om actief deel te nemen aan het natuurbeschermingswerk in ons land, te meer daar de natuurbescherming die hulp goed kan gebruiken — ja, dikwijls zelfs broodnodig heeft!

In het maartnummer van de jaargang 1960 vertelden wij in deze rubriek iets over het Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud. De veelomvattende werkzaamheden van het R.I.V.O.N. behelzen zeer in het kort het verzamelen van door veldbiologisch onderzoek verkregen gegevens ten behoeve van het behoud van de elementen van flora en fauna en van de verwerving en het beheer van natuurreservaten.

Op welke wijze kunnen wij hierbij behulpzaam zijn?

In de eerste plaats door het verzamelen van *natuurwetenschappelijke gegevens over natuurgebieden* die geregeld worden bezocht. Deze altijd waardevolle inlichtingen kunnen bv. bestaan uit het resultaat van een broedvogelinventarisatie of van een plantensociologisch onderzoek, of uit een reeks excursieverslagen. Het is raadzaam om, alvorens een speciaal onderzoek te beginnen, eerst overleg te plegen met de beherende natuurbeschermingsinstantie of het R.I.V.O.N.

Eveneens buitengewoon geschikt om in groepsverband aan mee te werken is het onderzoek naar de *sterfte van vogels door aanvliegen tegen hoogspannings- en andere leidingen*. Hierbij verdient het de voorkeur, dat op gezette tijden — bv. één maal per week — een vast traject van enkele kilometers onder een (hoogspannings)leiding zorgvuldig wordt afgezocht en dat soorten en aantallen slachtoffers, alsmede eventuele bijzonderheden, worden genoteerd.

Goede mogelijkheden voor periodiek onderzoek in groepsverband biedt ook het strand. Het gaat hier om tellingen van *stookolieslachtoffers*. Men noteer voor iedere kilometer strand afzonderlijk de soorten en aantallen gevonden vogels en de mate van verontreiniging van het strand door stookolie.

Ook gegevens over het *aanvliegen door vogels tegen glaswanden en ramen* zijn zeer welkom, vooral als het een opgave betreft van de soorten en aantallen die gedurende bv. een jaar tegen één bepaald object zijn gevlogen. In hoeveel gevallen was dood of ernstige verwonding hiervan het gevolg? Van veel belang hierbij is een nauwkeurige omschrijving (eventueel met schets) van de situatie ter plaatse. En wat zijn de oorzaken van het aanvliegen tegen het betreffende object? Met het aanbrengen van beschilderingen op glaswanden schijnt men gunstige resultaten te boeken; wie verzamelt hierover vergelijkbare gegevens?

Dan zijn er de afzonderlijke soorten die onze aandacht vragen. In het aprilnummer is reeds de oproep geplaatst tot medewerking aan de landelijke inventarisatie van de *broedkolonies van de Kokmeeuw*. Voorts worden gegevens gevraagd over het voorkomen als broedvogel van de *Houtsnip* en van de *Nachtzwaluw*, soorten die het door de geleidelijke verdwijning van uitgestrekte, rustige biotopen niet gemakkelijk hebben.

De *Ijsvogel* wordt steeds meer in voedselnood gebracht, aangezien in de sterk verontreinigde wateren geen vis meer kan leven. De dieren blijken zich nu terug te trekken op plaatsen waar ze niet gewent zijn, zoals viskwekerijen. Men verzamelt thans gegevens omtrent het voorkomen van de Ijsvogel als broedvogel en als doortrekker of overwinteraar. Zowel recente als betrouwbare oudere inlichtingen zijn welkom.

Ook stelt men prijs op meldingen van terreinen waar in herfst, winter of voorjaar de *Zeearend* wel eens is of wordt gesignaleerd. Tenslotte is er een onderzoek gaande naar het voorkomen van de *Visotter*.

Voor al deze oproepen tot medewerking geldt, dat het R.I.V.O.N. behalve een opgave van soort, aantal en datum van waarneming gaarne steeds de volgende aanvullende gegevens ontvangt: de gemeente waarin het terrein van waarneming is gelegen, de eventuele naam en de grootte van het terrein, de aard van de vegetatie (bv. heide, sparrenbos enz.), de veranderingen in het terrein gedurende de laatste jaren en de mogelijke invloed daarvan op flora en fauna aanwijsbare oorzaken voor een eventuele achteruitgang van de betreffende soort.

Natuurlijk zijn ook andere meldingen van belang, zoals bv. van *vogelvergiftigingen* met het landbouwvergif parathion, waardoor in het voorjaar van 1960 vele duizenden

wilde vogels in enige tientallen soorten omkwamen — een nationaal schandaal voor een land als het onze.

Wij kunnen veel doen voor de natuurbescherming: het R.I.V.O.N., Soestdijkseweg 33 te Bilthoven-Noord, rekent op onze onmisbare gegevens die dienen ter documentatie in de strijd om het behoud van de natuur!

14 april 1961.

PETER NIJHOFF

ONDERZOEK NAAR DE TOENEMING VAN DE EKSTER (*Pica pica* L.)

Deze fraaie, tot de familie der Kraaiachtigen (*Corvidae*) behorende standvogel, die verbreed is over geheel Europa, ziet men het meest in streken, rijk aan bomen, struiken en heggen. Zijn voorkeur gaat uit naar vruchtbaar, gevarieerd terrein, zoals boomgaarden, gebieden en parkachtige landschappen, die men cultuursavannen zou kunnen noemen. Hij mijdt het hooggebergte en verder zowel het binnenste van grote bossen als uitgestrekte, boomloze vlakten, uit grasland of bouwland bestaande. Deze terreinvoorkeur houdt verband eensdeels met zijn wijze van nestelen, anderdeels met de verscheidenheid van het voedsel. De grote, overkapte nesten worden meest op veilige plaatsen, met name in hoge bomen en dichte doornstruiken, zoals meidoorns, gemaakt, hoewel met vruchtbomen toch ook wel genoeg wordt genomen. Eksters ziet men vooral op grasland en in boomgaarden voedsel zoeken, waar zij van alles eten, zoals slakken, wormen, insecten, kersen, appels en peren, echter ook eieren en jonge vogels. Dit laatste is nu, mede gezien de slimheid van de ekster, voor vogelliefhebbers een bedenkelijke kant. Het is bijvoorbeeld in de broedtijd geen ongewoon schouwspel, dat men een ekster rustig op een afrastering in het grasland kan zien zitten gluren met in de buurt een alarmerende zanger. Voor de voortplanting van vele kleinere vogelsoorten kan het dientengevolge fataal zijn, indien de eksterstand zich sterk zou uitbreiden. En daar lijkt het inderdaad erg op.

Allesetende standvogels als eksters en zwarte kraaien krijgen het pas werkelijk moeilijk in lange, strenge winters. Verscheidene andere, beschermde vogels zoeken dan, vaak niet tevergeefs, bij de mens hun toevlucht. Voor bovengenoemde vogelvrije, dus niet zonder reden schuwe, kraaiachtigen geldt zulks echter niet. Nu is het al weer geruime tijd geleden, dat we zo'n winter hebben gehad, sinds 1947 niet meer. Sedert 1950, toen wij met geregelde vogeltellingen in een graslandgebied, gelegen in het zuidelijke gedeelte van de Gelderse Vallei, een aanvang maakten, hebben we geen voorwinter van betekenis meer gehad en slechts noemenswaardige nawinters in 1954, 1955 en 1956. In deze tijd is de eksterstand in dit gebied sterk toegenomen, niettegenstaande het leggen van vergiftigde eendeëieren en herhaalde pogingen tot afschieten door de jager ter plaatse. Gemiddeld per ronde van 5 km bedroeg het aantal eksters in de jaren 1951 t.m. 1960 respectievelijk: 2,7, 3,2, 3,0, 4,7, 3,7, 7,7, 7,8, 11,2, 11,3 en 14,8. Deze cijfers spreken duidelijke taal en houden misschien verband met de eveneens geconstateerde sterke teruggang van sommige kleine zomergasten in het broedseizoen.

Boven besproken toeneming van de ekster bij Wageningen staat naar alle waarschijnlijkheid niet op zichzelf, maar zekerheid kunnen alleen cijfers geven, welke de ontwikkeling der populatie over verscheidene jaren aangeven. Het wachten is nu op de lange, strenge winter, die de veronderstelde decimering van de eksterstand zal bewerkstelligen. Wie in dit opzicht medewerking wil verlenen aan ons onderzoek, kan dit op twee manieren doen. Of wel binnen een geschikt gebied van bepaalde grootte in de broedtijd het aantal bewoonde eksterneesten tellen, dan wel langs een traject van bepaalde lengte enige (lieft minstens vijf) malen, steeds in dezelfde maand, het aantal eksters tellen, dat men in de kijker krijgt bij het afzoeken van het terrein. Dit verscheidene jaren achtereenvolgens doen! Hoe langer u het volhoudt, des te belangrijker worden de resultaten, die met belangstelling van u worden tegemoet gezien.

Prof. Dr. D. M. DE VRIES,
Wageningen, Bowlespark 5

ZOMERCURSUS VOLKSHOGESCHOOL „OLAERTSDUYN” TE ROCKANJE

17—22 juli „Streek in ontwikkeling”, gevolgen van het Deltaplan. Prijs f 50,—.
Inlichtingen: Volkshogeschool „Olaertsdwyn” te Rockanje, Tel. 01884/313.